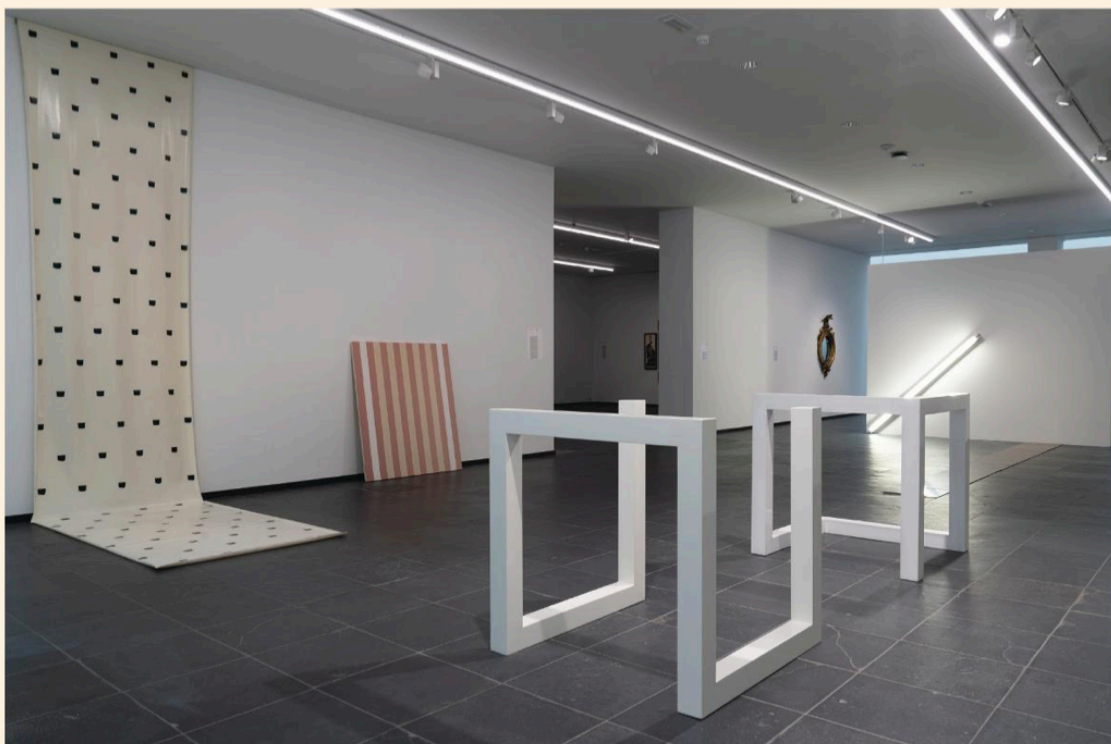

Hoe een privéverzamelaar en een museumdirecteur het S.M.A.K. grootmaakten

Met de tentoonstelling 'Private Passion X Public Duty' legt het S.M.A.K. in Gent het verband tussen een privéverzameling en de collectie van een museum. **Roger Matthys en Jan Hoet** staan daarin centraal.

Verzamelaar Roger Matthys liet Sol LeWitt en Niele Toroni bij hem thuis kunst maken. Daarna vonden de werken de weg naar het S.M.A.K. © KURT STOCKMAN

KOEN VAN BOXEM

Er bestaat een innige band tussen wijlen psychiater Roger Matthys (1920-2014) en het S.M.A.K. De verzamelaar was in 1957 een van de oprichters van de Vereniging voor het Museum van Hedendaagse Kunst (VMHK), die ijverde voor een museum voor hedendaagse kunst in Gent. In 1975 lukte dat, zij het in een aparte vleugel van het Gentse Museum voor Schone Kunsten. Een eigen museumgebouw kwam er in 1999 met de opening van het S.M.A.K., waarvan Jan Hoet de eerste directeur en de grote bezieler was.

De expo 'Private Passion X Public Duty' toont hoe Matthys en Hoet de collectie van het S.M.A.K. hebben uitgebouwd. Matthys deed dat tussen 1975 en 1979 als voorzitter van de VMHK, Hoet als museumdirecteur. Ze deden dat niet schouder aan schouder. 'Ze waren niet bevriend, maar ze respecteerden elkaar', zegt Sam Steverlyncx, de curator van de expo.

Matthys verzamelde samen met zijn echtgenote Hilda Colle meer dan 50 jaar hedendaagse kunst. De Vlaamse regering kocht in 2020 39 werken uit de collectie die voor lange tijd in bruikleen aan het S.M.A.K. werden gegeven. Dat mondde twee jaar geleden uit in de erg mooie expo over de pop-artcollectie van het echtpaar. 'Maar hun verzameling bestond uit veel meer stijlrichtingen. Ook het minimalisme bijvoorbeeld was ruim vertegenwoordigd', zegt Steverlyncx.

Wat de verzamelaar Matthys zo interessant maakt, is de verwevenheid van zijn privécollectie met die van het S.M.A.K.

De essentie

- › 'Private Passion X Public Duty' is een nieuwe expo in het S.M.A.K. in Gent.
- › Ze onderzoekt hoe een privéverzameling en de collectie van een museum elkaar beïnvloeden en aanvullen.
- › De centrale figuren zijn de verzamelaar Roger Matthys en museumdirecteur Jan Hoet.
- › De expo is een mooie wandeling door de kunstgeschiedenis uit de jaren 80 en 90.

De minipresentaties op de expo tonen vooral aan dat tentoonstellingen niet altijd megagroot moeten zijn om een straffe indruk na te laten.

Drie thematische zalen van de expo zijn daaraan gewijd. Daar zijn werken te zien van kunstenaars die zowel in de privéverzameling van Matthys-Colle zaten als in de collectie van de VMHK. Die schonk bij de opening van het S.M.A.K. in 1999 85 werken aan het museum. Dat maakt de band tot vandaag innig en intens.

Villa met extra muren

Een sleutelrol speelde de bouw van de nieuwe villa van het verzamelaarskoppel eind jaren 60 in Deurle. Het ontwerp van de architect Ivan Van Mossevelde was er helemaal op gericht de kunst van het echtpaar optimaal tot haar recht te laten komen, met onder meer veel extra muren.

Matthys vroeg enkele kunstenaars vervolgens speciaal voor het huis kunst te maken. Sol LeWitt was een van hen. Hij maakte te een muurschildering, zijn handelsmerk. Maar de Amerikaan maakte ook sculpturen, onder meer de reeks 'Incomplete Open Cubes'. Die bestond uit 122 kubussen, waarvan een of meer ribben ontbraken. Matthys en de VMHK hadden elk een exemplaar. Beide sculpturen staan op de expo broederlijk naast elkaar.

Niele Toroni kreeg ook een opdracht van het echtpaar voor een in situ kunstwerk in de villa. De Zwitserse schilder was een van de boegbeelden van het minimalisme. Hij sloot elk verhalend element in zijn werken uit. Voor de villa beschilderde hij twee schuifdeuren. Hij bracht met een interval van 30 centimeter stippen aan, zijn signaturele stijl. De ene deur met grijze verf, de andere in het rood. Op de expo wordt een gelijkaardig werk van Toroni uit de collectie van het S.M.A.K. getoond. De sterke band tussen Matthys en de

kunstenaars wordt op een boeiende manier geaccentueerd in de aanvullende tentoonstelling in de archiefzaal van het S.M.A.K., met documenten en foto's. Er zijn brieven te lezen die Matthys van 'zijn' kunstenaars ontving. LeWitt dus, maar ook Joseph Beuys, Daniel Buren en Dan Flavin. Van die laatste (licht)kunstenaar kocht Matthys in 1972 een roze neon. Bewust roze, leert een brief van de psychiater aan Flavins galerist, Heinrich Friedrich. Matthys hield niet van gekleurde neons, behalve roze. Zo persoonlijk kan verzamelaars soms zijn. De VMHK kocht later een witte neon van Flavin. Die is in de expo te zien.

Hoet stelde de collectie van zijn S.M.A.K. voor een groot gedeelte samen op basis van drie tentoonstellingen die hij cureerde: 'Kunst in Europa na 1968' in 1980, 'Chambres d'Amis' in 1986 en 'Documenta 9' in 1992. Veel kunstenaars uit de collectie van het S.M.A.K. verdienden in die expo's hun strepen. Zij komen in het tweede deel van de tentoonstelling aan bod. Die bestaat uit vier kleine solopresentaties en één duo-presentatie met kunstenaars die onder het beleid van Hoet in de collectie van het S.M.A.K. terechtkwamen, aangevuld met werken van Matthys.

Het gaat om Jan Vercruyssen, Juan Muñoz, Mike Kelley, Bruce Nauman en het duo Franz West-Thomas Schütte. De expo's zijn stuk voor stuk aantrekkelijke miniwandelingen doorheen de kunst uit de jaren 80 en 90. De presentaties tonen vooral aan dat tentoonstellingen niet altijd megagroot moeten zijn om een grote indruk na te laten.

'Private Passion X Public Duty' loopt tot 5 januari 2025 in het S.M.A.K. in Gent.

De vruchtbare weg van artistieke samenwerking

Het S.M.A.K. duikt ook met een tweede tentoonstelling in zijn eigen collectie. 'Together: Collaborative Art Practices' focust op artistieke samenwerking tussen kunstenaars.

KOEN VAN BOXEM

Van kunstenaars wordt vaak gezegd dat ze een groot ego hebben. Of een groot ego moeten hebben om te denken dat het publiek op hun creaties zit te wachten. Het is daarom niet altijd vanzelfsprekend dat kunstenaars aan een gezamenlijk project werken. Maar het gebeurt. Dat blijkt op de expo 'Together: Collaborative Art Practices'. De curatoren Jeroen Staes en Thibaut Verhoeven doken in de collectie van het S.M.A.K. en haalden uit de periode 1959-2021 werken naar boven waaraan meerdere kunstenaars werkten.

Ook in deze expo is er een (korte) link naar Jan Hoet, die tien jaar geleden overleed. Hij is te zien in de video 'The Urgent Dance', waarin hij samen met Marina Abramovic een soort van dans uitvoert. 'Soort', want Hoet was niet echt een danser.

Van het Duitse fotografenduo Bernd en Hilla Becher is in de expo een serie foto's over steenkoolbunkers te zien.

Je kan de samenwerkingen opdelen in twee. Er zijn duo's die altijd samen kunst maken. Denk aan het legendarische fotografenduo Bernd en Hilla Becher. Zij waren gespecialiseerd in documentaire fotografie. Van hen is op de expo 'Coal Bunkers' te zien. Een serie foto's over steenkoolbunkers in verschillende landen.

Het bekendste duo is misschien wel het Italiaans-Engelse tweetal Gilbert & George, dat wereldwijd succes oogst met zijn indrukwekkende foto's en fotomontages. De expo toont hun werk 'Door' uit 2004. De artiesten hebben zichzelf aan de kant van de monumentale foto afgebeeld. Voor het duo was 'Door' een verdere stap in de ontwikkeling van zijn kunst. In 2003 stopten Gilbert & George met analoge fotografie en zetten ze in op de digitalisering van de fototechniek. Het vergroette hun artistieke mogelijkheden.

Het gebeurt ook dat artistieke samenwerkingen eerder toevallig ontstaan, of dat een kunstenaar zichzelf samenwerking toe-eigent. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de Belgisch-Syrische kunstenaar Mekhitar Garabedian. Hij toont zijn film 'L'Étranger', naar het gedicht van de Franse 19de-eeuwse dichter Charles Baudelaire. In de video staat een man in een park rond te dreuntelen terwijl hij allerlei vragen krijgt die te maken hebben met het gedicht van Baudelaire.

Ook Guillaume Bijl grijpt terug naar het verleden. In de film 'Adriaan Brouwer 2018' koppelt hij de 17de-eeuwse schilder aan de Ronde van Vlaanderen. Acht coureurs drinken zich te pletter in een café. Het levert een dronken kroegtafelere op. Net als op de schilderijen van Brouwer. Je moet het maar bedenken.

'Together Collaborative Art Practices' loopt tot 8 september in het S.M.A.K. in Gent.

'Root' van en met Gilbert & George. © SMAK